

Nadzorniki in uprava "kot mala srečna družina"

Minister za gospodarstvo dr. Matej Lahovnik odgovarja na vprašanja in polemike, ki jih je razvnel njegov predlog zakona o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski državni lasti. Ta teden ga je poslal v medresorsko usklajevanje

**MATIJA STEPIŠNIK
JURE STOJAN**

Zakaj je potreben zakon o plačah v podjetjih v večinski državni lasti? Priporočila vlade o višini nagrad, sprejeta januarja, niso dovolj?

"Nadzorniki so nam poročali, da so se v celoti uskladili s priporočili vlade. Zato so danes plače ponekod tudi za več kot 50 odstotkov nižje kot leta 2008. Ampak trije razlogi so, da sprejememo zakon. Prvi, nanaša se na družbe v večinski lasti države, posredni ali neposredni. Ukrep torej širimo tudi na lokalne skupnosti. Drugi je, ker na ministrstvu za gospodarstvo nimamo pregleda nad vsemi družbami, kjer je država večinski lastnik. Tretjič, ker je zakon dodatna varovalka, kar je ključno. Vladni sklep je bil samo priporočilo. Zakon pa izrecno določa, da so vsa plačila, ki so v nasprotju z zakonom, nična. Določa tudi globe za nadzornike, če podpišejo pogodbe, ki so v nasprotju z zakonom."

Imate projekcije, koliko denarja bo v državni proračun prišlo zaradi teh glob?

"Ne. Gre za vprašanje, koliko denarja bodo družbe v večinski lasti države ali lokalnih skupnosti privarčevale, ko ne bodo več namenjale za plače poslovnih delavcev, izvršnih direktorjev ali prokuristov bistveno več, kot je to po nekaterih merilih potrebno."

Kaj je za državo ceneje? Da kot lastnik da nadzornikom navodila o plačni politiki z dopisom vsakemu

nadzornemu svetu posebej, z vladno uredbo ali z zakonom?

"Če bi sistem korporacijskega upravljanja deloval, ne bi potrebovali nobenih priporočil vlade ali zakona. Bilo bi popolnoma jasno, da morajo nadzorniki sami oblikovati pregledna merila za nagrajevanje - tako za plačno politiko, za odpravnine in za nagrade. In sproti preverjati, ali cilje dosegajo. V praksi vidimo, da se večkrat zapleta. Zato tudi mislim, da je zakon potreben kot dodatna varovalka. Ta ukrep tudi ni prvi. Sprejeli smo že priporočila glede nagrajevanja. Prenovili smo zakon o gospodarskih družbah, tako da so plače v poslovnih poročilih javne. In to ne samo na ravni celotne uprave, temveč za vsakega posameznega člana uprave. Pri oblikovanju politike nagrajevanja je bistveno večja tudi vloga skupščine kot predstavnika lastnikov. Prihaja pa do celo vrste sprenevedanj. Tudi ko smo sprejeli priporočila vlade o nagrajevanju, so se nekateri kasneje izgovarjali. Češ da so mislili, da se priporočila nanašajo samo na plače, ne pa tudi na odpravnine, nagrade in podobno. Zakon to ureja celovito, seveda pa bo veljal samo za družbe v večinski lasti države oziroma lokalne skupnosti."

Zakon je torej nezaupnica nadzornim svetom v državnih podjetjih?

"V celoti se strinjam, da če bi imeli učinkovit sistem korporacijskega upravljanja, ustrezne nadzornike in uprave, ki ne bi izgubile občutka za primernost, zakon ne bi bil potreben. V Sloveniji je prišlo do učinka, ki mu pravim 'small happy family', mala srečna družina. Spletejo se pač vezi med nadzorniki in upravami. Te na eni strani oblikujejo visoke nagrade za nadzornike, ti nadzorniki pa seveda podpišejo bajne pogodbe z upravami. Potem tudi ni naključje, da je na drugem mestu najboljše plačanih menedžerjev v letu 2008 Dušan Češ iz Pozavarovalnice Sava. Imel je skupaj 652.000 bruto prejemkov. Pozavarovalnica je bila takrat povsem v lasti Slovenske odškodniške družbe in šele sredi leta je prišlo do odprte ponudbe delnic. Zakon se mi zdi v tem trenutku najboljši način, da presekamo plačno neustrezno politiko v družbah v večinski lasti države. Strinjam se, da je dolgoročno treba posvetiti pozornost izbiri nadzornikov in

predvsem odgovornosti nadzornikov. Noben nadzornik s svojim premoženjem še ni odgovarjal za škodo, ki jo je naredil družbi. To predvideva zakon o gospodarskih družbah. Naša sodna praksa očitno ne deluje, kot bi morala."

Nekateri mediji so namignili, da je zakon samo vaš čustven in populističen odziv na lestvico plač menedžerjev.

"Zakon smo pripravljali že dlje časa in tudi na vladi smo o tem, ali je potreben ali ne, že razpravljali. Preden sem zakon poslal v medresorsko usklajevanje, je dobil podporo predsednika vlade."

V tujini so lahko razmerja med najnižjimi in najvišjimi plačami v podjetjih veliko višja kot v Sloveniji.

"Zakon se ne nanaša na družbe, kjer država ni večinski lastnik. Visoke plače nihče ne očita gospodu Colariču, saj so v Krki tudi najnižje plače visoke. Kjer so povprečne plače visoke, plače menedžerjev sploh niso tema. Če je podjetje uspešno, če rezultate deli sorazmerno med vse zaposlene in ne le med upravo, plače vodilnih niso tema. V Sloveniji pa imamo primere družb, kjer so ta razmerja postala enostavno nesprijemljiva. Zato prihaja v marsikaterem podjetju do takšnih odzivov zaposlenih. Spomnim se razprav med menedžerji pred kakšnimi petnajstimi leti, ko so govorili o pravih razmerjih med povprečno plačo v podjetju in med njihovo. Takrat so govorili, da je to razmerje 1 proti 3 v malih podjetjih, 1 proti 4 v srednjih, 1 proti 5 v velikih. Kaj se je v zadnjih letih zgodilo, da so za menedžerje ta razmerja naenkrat nestimulativna?"

Nekateri pravijo, da ta zakon stimulativnost ukinja.

"Prepričan sem, da so nekateri izgubili občutek, kaj je še sprejemljivo in higiensko razmerje do povprečne plače. Tudi to, čemur pravimo tajkunizacija, se je zgodilo, ker so menedžerji pomešali vlogo menedžerjev in lastnikov."

Pri plačah pa so izgubili občutek za dostojnost. Na lestvici prejemkov menedžerjev je na prvem mestu družba, kjer je razmerje med maksimalno in minimalno plačo 1 proti 100. Za slovensko poslovno okolje je to nesprijemljivo."

Najbolj se mi zdi zanimiv argument Združenja Manager, da mesečne plače okoli 10.000 evrov bruto za menedžerje ne bodo stimulatивne. Ali so izgubili vsak občutek, kaj pomeni pošteno plačilo za korektno opravljeno delo? Zakaj se raje ne vprašajo, kako stimulirajoče so povprečne plače zaposlenih? Glede na to, da bo takšna menedžerska plača še vedno za polovico višja od predsednika vlade in predsednika države. Če jih to ne motivira, naj si poiščejo izlive drugje.“

Vi ste s svojo plačo zadovoljni?

“Že ob vstopu v politiko sem pri sebi razčistil vsa takšna vprašanja. Če bi mi bila plača ključni motivator, bi se odločil za kakšno drugo delo.“

Kritiki zakonu očitajo, da lahko privede do bega direktorjev v večinsko

državnih podjetjih?

“Ne bojim se bega direktorjev v podjetjih v večinski državni lasti. Prvič, ker je kruh v zasebnih družbah za menedžerje pogosto precej trši kot v podjetjih v večinski lasti države. Drugič, ker lahko na prste ene roke preštejemo direktorje, ki so se uspešno uveljavili v tujini in multinacionalkah. Bojim pa se bega uspešnih podjetnikov, obrtnikov. Tudi zato sem nasprotoval temu, da uvedemo dodatno obdavčitev v najvišjem dohodninskem razredu. Delo je že zdaj zelo preobremenjeno z davki in prispevki. S povišanjem bi zajeli tudi uspešne podjetnike, ki ustvarjajo nova delovna mesta in prinašajo razvoj.“

Zakon lahko interpretiramo tudi tako, da delno državno lastništvo tako izboljša tržni položaj, da je vodenje takšnega podjetja lažje in

posledično slabše plačano. Ali se strinjate?

“Zakon lahko interpretiramo kot ukrep, ki popravlja razmerja med najnižjimi in najvišjimi plačami v podjetjih v večinski lasti države. Res smo se za ta ukrep odločili kot za nekakšno prisilno zavoro. Dobri menedžerji bi sami oblikovali razmerje med plačami posloводства in plačami delavcev, tako da bi se s podjetjem identificirali tudi zaposleni. Absurdno je govoriti, kako so zaposleni naše največje bogastvo, če rezultate njihovega znanja uživajo samo člani uprave ali pa izvršni direktorji. Ali pa člani nadzornih svetov. Imamo primere, ko so si nadzorniki v podjetjih v večinski državni lasti izplačali več kot 250.000 evrov samo nagrad. To se mi zdi pretirano.“

Matej Lahovnik: “Ne bojim se bega direktorjev v podjetjih v večinski državni lasti.”